

AiA Art News-service

nrc>

Verloren gewaand schilderij van Manet teruggevonden

Kunstvondst De Franse schilder Manet bewonderde Frans Hals en kopieerde in 1872 in Haarlem diens 'Regentessen'. Dat lang verloren gewaande doek is teruggevonden in Italië en nu te zien in het Frans Hals Museum.

o Sandra Smalenburg
11 oktober 2018 om 12:23

Manets kopie uit 1872 op zakdoekformaat van Frans Hals' 'Regentessen' Foto Frans Hals Museum

Het Frans Hals Museum in Haarlem heeft een verloren gewaand schilderij van de Franse kunstenaar Édouard Manet teruggevonden. Het gaat om een kopie van het bekende schilderij *De Regentessen van het Oudemanshuis* (1664) van Frans Hals. Waarschijnlijk heeft Manet dit werk ter plekke nageschilderd tijdens zijn bezoek aan het Stedelijk Museum in Haarlem op 26 juni 1872. Het Frans Hals Museum wijdt vanaf zaterdag een grote tentoonstelling aan Frans Hals en zijn impact op moderne schilders als Vincent van Gogh, John Singer Sargent en Édouard Manet, die Hals' losse schildertoets bewonderden.

Frans Hals' origineel uit 'Regentessen van het Oude Mannenhuis' uit 1664 (170,5 x 249,5 cm).Foto Frans Hals Museum

Conservator en Hoofd Collecties Marrigje Rikken is sinds eind 2014 bezig met de voorbereidingen van deze expositie en las tijdens haar onderzoek over het bestaan van de kopie van Manet. In de bestandscatalogus van het Frans Hals Museum uit 2006 werd in een voetnoot melding gemaakt van het werk, dat zich in een privéverzameling in Rome zou bevinden. Rikken: „We wisten dus van het bestaan van de kopie, maar niemand wist hoe het werk eruit zag of waar het zich precies bevond.”

Zoek de verschillen tussen het werk van Manet links (46 bij 32 centimeter) en het werk van Hals rechts (170 bij 250 centimeter).

Links: Édouard Manet, Kopie van de Regentessen van het Oudemannenhuis, naar Frans Hals (1872). Rechts: Frans Hals, Regentessen van het Oudemannenhuis (1664).

Kopie op zakdoekformaat

Drie jaar lang zocht Rikken tevergeefs naar de Manet, die ze dolgraag in haar tentoonstelling wilde opnemen. Ze sprak met musea, privéverzamelaars en kunstkenneren in Rome, maar niemand kende het werk. De conservator had eigenlijk de hoop al opgegeven, toen er op 20 februari van dit jaar een mailtje binnenkwam bij het museum. Een Italiaanse kunsthistorica vertelde daarin dat zij in opdracht van een privéverzamelaar onderzoek deed naar een door hem recent aangekocht schilderij van Manet: een kopie van de *Regentessen* van Frans Hals. Of het museum meer informatie kon verstrekken.

Het was een niet erg gebruikelijke plek om een schilderij te inspecteren, in de ontbijtzaal naast het zwembad

Marrigje Rikken, conservator Frans Hals Museum

„Uiteindelijk heeft het schilderij mij dus gevonden”, zegt Rikken. „Ik dacht dat het misschien in Italiaanse kunstkringen was gaan rondzingen dat ik onderzoek deed voor deze tentoonstelling, en dat de huidige eigenaar van het

schilderij via-via bij mij terecht was gekomen. Maar hij wist van niks. Het was puur toeval, op het meest gunstige moment. Want we konden het schilderij nog nét in de tentoonstelling meenemen.”

Volgens de Italiaanse onderzoeker, Claudia Pino, bestaat er geen twijfel over de authenticiteit van de Manet, die door haar is onderworpen aan infrarood- en röntgenonderzoek. Ze vermoedt dat het werk is geschilderd tijdens Manets tweede bezoek aan Nederland, in 1872. In de bezoekersboeken van het Frans Hals Museum uit dat jaar heeft Rikken inderdaad de naam van Manet teruggevonden.

Het schilderij van Manet is met afmetingen van 46 bij 32 centimeter vele malen kleiner dan het origineel van Frans Hals, dat ruim 170 bij 250 centimeter meet. „De kopie is net iets groter dan zakdoekformaat”, zegt Rikken. „Ik vermoed dat Manet het als souvenir mee naar huis wilde nemen, om er thuis zelf van te genieten. Het is echt een schets, met onaffe delen. Zo zijn de handen van de regentessen nauwelijks uitgewerkt.”

NRC Cultuurgids

Wat moet je deze week zien, horen of luisteren? Onze redacteuren tippen en recenseren.

Inschrijven

In de kofferbak van een Porsche

De eerste ontmoeting met het zo lang gezochte schilderij vond afgelopen voorjaar plaats in een Toscaanse badplaats, in het vakantieresort van de Italiaanse eigenaar, die anoniem wil blijven. Rikken: „Het was een niet erg gebruikelijke plek om een schilderij te inspecteren, in de ontbijtzaal naast het zwembad. Het werk was door de adviseur van de eigenaar daarheen gebracht, in de kofferbak van zijn Porsche. De verzamelaar had de Manet pas net aangekocht. Ik kon veel over het werk van Hals vertellen, dat was voor hem interessant.”

Vanaf zaterdag zal de kopie van Manet, die Rikken in bruikleen heeft gekregen, in dezelfde ruimte worden getoond als de Regentessen van Frans Hals. Het museum wil nu verder technisch onderzoek, zoals pigmentanalyse, gaan doen

naar de Manet. „Voor ons is dit werk extreem interessant omdat het ons meer kan vertellen over de Regentessen van Frans Hals. De afgelopen vier jaar is het origineel uitvoerig gerestaureerd en onderzocht. Uit dat onderzoek bleek bijvoorbeeld dat de kleur van het tafelkleed in de loop der eeuwen is veranderd. Het moet ooit groen zijn geweest in plaats van bruin. Maar hoe groen precies, dat blijft gissen. Deze Manet biedt ons informatie over hoe het werk van Hals er in de negentiende eeuw bijhing. Het is een soort ooggetuigenverslag.”

Het museum zou het werk graag verwerven, omdat het veel vertelt over de manier waarop Hals door kunstenaars werd gewaardeerd. Over de waarde van het werk durft Rikken geen uitspraken te doen. „Het is een a-typische Manet, omdat hij is geschilderd in de stijl van Hals. Als je als museum of particulier een Manet wilt kopen, is dit werk geen logische keuze. Maar voor ons is dit werk uniek. We kennen geen andere exacte kopie van Manet naar Hals.”

*De tentoonstelling **Frans Hals en de modernen** is van 13 okt. t/m 24 febr. te zien in het Frans Hals Museum in Haarlem. Inl: Franshalsmuseum.nl*